

Social innovation

EXEMPEL

VINNOVA stärker Sveriges innovationskraft
ISSN 1650-3120

POST: VINNOVA SE-101 58 Stockholm BESÖK: Mäster Samuelsgatan 56
+46 (0)8 473 30 00 VINNOVA@VINNOVA.SE VINNOVA.SE

Tio exempel på social innovation som stöttats av VINNOVA

I den här pdf:en hittar du tio exempel på projekt inom social innovation, som VINNOVA stöttat genom åren. Det som förenar dem är att de möter och försöker lösa olika typer av samhällsutmaningar (arbetslöshet, integration, bättre vardagslösningar för äldre, minskad miljöbelastning med mera), alltid i samverkan med andra aktörer. Projekten är olika stora, möter olika typer av utmaningar och finns på olika håll i landet.

Vill du läsa mer om social innovation kan du också läsa och ladda ned vår broschyr om social innovation, som ligger som en pdf här intill på vår hemsida. Vill du beställa en tryckt version kan du göra det här:

www.vinnova.se/socialinnovation

I den broschyren hittar du texter om vad social innovation och samhälls-entreprenörskap är samt kan också läsa lite om möjligheterna och utmaningarna för såväl entreprenörerna i sig som för branschen som helhet.

Vill du veta mer om social innovation och hur vi arbetar med det på VINNOVA? Kontakta i så fall:

ANNA EDWALL
ANNA.EDWALL@VINNOVA.SE
+46 (0)8 473 31 66

JOHANNA ULFVARSON:
JOHANNA.ULVFARSSON@VINNOVA.SE
+46 (0)8 473 32 18

INNEHÅLL

Stadsbruk:

Kan ekologisk odling och matproduktion i stads- miljö skapa nya jobb och ökad integration?

s. 2–3

Malmö Sydost:

Hållbar samverkanslös- ning främjar innovations- utveckling och skapar nya arbetstillfällen.

s. 4–5

Vägar för innovativa

idéer: Hur kan sam- verkan mellan offentlig sektor och civilsamhället förbättras?

s. 6–7

Smart Textiles:

De löser samhälls- utmaningar med smarta textila lösningar.

s. 8–9

MEPublic Service:

Hur kan barn och unga delta mer i det offentliga samtalet?

s. 10–11

Kodcentrum:

Kodcentrum motverkar kommande brist på ingenjörer.

s. 11–13

Stad möter landsbygd:

Ungdomars idéer mins- kar klyftan mellan stad och landsbygd.

s. 14–15

Inkubator 55+:

Inkubator 55+ utnyttjade potentialen hos äldre entreprenörer.

s. 16–17

Hälsans nya verktyg:

Hälsoinnovationer möter behov från äldre och kroniskt sjuka.

s. 18–19

Södertörnsmodellen:

Hållbar stadsutveckling tar form i kommunala testbäddar.

s. 20–21

STADSBRUK

vill skapa ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbara städer. Genom att pröva ett antal olika modeller för ekologisk odling och matproduktion i stadsmiljö försöker de hitta nya former av arbetstillfällen och öka integrationen.

Kan ekologisk odling och matproduktion i stadsmiljö skapa nya jobb och ökad integration?

Projektet Stadsbruk, med sin bas i Malmö, arbetar aktivt för att skapa ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbara städer. Idén bygger på att hitta och pröva ett antal modeller för att bättre utnyttja stadens resurser. Tanken är att försöka hitta nya former av arbetstillfällen genom ekologisk odling och matproduktion samt bidra till ökad integration.

Inom jordbruket runt Malmö pågår ett generationsskifte och många av lantbrukarna har ett stort behov av arbetskraft. Dessutom är efterfrågan på närodlad mat i dag mycket stor; många är angelägna om att vara medvetna konsumenter.

Idén om Stadsbruk föddes ur tanken om att skapa en odlingsform som skulle ligga mellan jordbruk och lokala stadsodlingar. Satsningen har attraherat en helt ny typ av odlare, som erbjuds mark för att komma igång med sina odlingar. Upplägget bygger på en förhoppning om att de anslutna odlarna ska kunna tjäna en slant på det de gör; odlingarna ska vila på kommersiell grund.

– Vi vill identifiera ett antal olika metoder och modeller för stadsodling. Att kunna förmedla våra idéer till andra kommuner är en annan förhoppning. Vi bryter ny mark, i många

bemärkelser, och skapar nya produkter och tjänster med det vi gör. Mitt driv är att vilja vara med och skapa nytt och något bra för samhället, Lena Friblick, delprojektledare för Stadsbruk.

Under 2014 är ett tiotal odlare engagerade i projektet, förhoppningen är att vara uppe i cirka 20-25 stycken till sommaren 2015. Intresset för att vara med har varit stort.

FLER ARBETSTILLFÄLLEN

Projektet strävar efter att skapa fler arbetstillfällen. Även om Stadsbruk inte lyckas få människor att helt och hållet leva på sina odlingar på de två säsonger som projektet varar, hoppas de att odlingen kan bidra till deras försörjning.

De som är engagerade får dessutom ingå i ett sammanhang där de är behövda, vilket är minst lika viktigt. Att få människor att må bra är ett värde i sig, vilket gör att projektledningen vill försöka hitta olika sätt för att arbeta samt värdera och sälja tjänster och produkter.

– Vår verksamhet bedrivs som en testbädd och många vill ha svar på allt innan vi ens har börjat. De vill veta hur de ska göra, och här får vi ju svara att det är just det vi ska ta reda på. Det gäller att våga testa, utvärdera, göra om och sedan testa på nytt. För att sedan komma fram till vilka metoder och modeller som vi anser fungerar, säger Lena Friblick.

Vad gör **Stadsbruk** till en social innovation?

Stadsbruk löser följande samhälls-utmaningar:

Projektet försöker hitta nya former av arbetstillfällena och skapa integration, via ekologisk odling och matproduktion. De vill försöka se vilka positiva krafter mångfald kan innebära, exempelvis genom att försöka få fram nya spännande saker att odla.

Satsningen har följande utmärkande drag:

Ett starkt och omfattande nätverk är kopplat till projektet, vilket är

såväl en tillgång som en utmaning. Efterfrågan på ekologisk och närodlat mat är stor, vilket ger projektet god potential. Det finns också ett stort intresse bland odlare att vara med. Arbetsmarknadens regelverk har varit en utmaning och skapar osäkerhet kring om det går att försörja sig på odlingen eller inte. Att gå på a-kassa och samtidigt vara odlare är i teorin inte möjligt.

Omfattning, budget: VINNOVA har finansierat projektet med 9,5

miljoner kronor och projektets övriga aktörer har bidragit med lika mycket. Totalt är ett 50-tal personer engagerade i projektet, från följande aktörer: SLU Alnarp (där Kristina Santén arbetar, projektledare för Stadsbruk), Malmö stad, Xenofilia (där delprojektledare Lena Friblick är vd), Göteborgs stad, Växjö kommun, Kristianstad kommun, Hushållningssällskapet i Kristianstads län, Skåne Livsmedelsakademi och Judiska förskolan i Malmö.

MALMÖ SYDOST

är en innovationsplattform där Malmö stad i samverkan med akademi och näringsliv arbetar parallellt med ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet i stadens miljonprogramsområden.

Hållbar samverkanslösning främjar innovationsutveckling och skapar nya arbetstillfällen

Malmö Sydost etablerar ett långsiktigt och hållbart innovationsarbete för att omvandla stadens miljonprogram. Satsningen görs av Malmö stad i samarbete med akademi och näringsliv, med målet att få miljonprogrammen att fungera som en drivmotor för samhällsutveckling, tillväxt och minskad klimatpåverkan. Nya arbetstillfällen och sociala innovationer är andra förväntade resultat.

Malmö Sydost tar ett brett helhetsperspektiv istället för att tänka i korta projekt.

– I miljonprogrammet finns utvecklingspotential och kapacitet. Här kan vi jobba med ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet på samma gång. Miljonprogrammet är intressant i Malmö, men också i resten av Sverige och i hela Europa. Om vi hittar lösningar på våra utmaningar så går de att växla upp på fler platser. Dessa utmaningar är angelägna såväl lokalt som globalt, säger Moa Björnson, projektledare för innovationsplattformen Malmö Sydost, anställd på miljöförvaltningen i Malmö stad.

Moa menar att Malmö Sydost innehåller utmaningar som är intressanta och har utvecklingspotential för både företagare (exempelvis byggherrar, förvaltare, energibolag), staden och de boende. Många aktörer har mycket att tjäna på att områdena rustas upp.

Ojämlik folkhälsa, lågt skatteunderlag och hög arbetslöshet i vissa av Malmös stadsdelar är några av stadens utmaningar. Frågan är hur dessa kan vändas till något annat. Staden har

många unga invånare, från en rad olika länder, vilket kan användas som en potential för stadens företag, menar Moa, och pekar på den växande spelindustrin.

Grundtanken var att det skulle vara enkelt för aktörerna att delta i innovationsplattformen Malmö Sydost. Staden hade flera års erfarenhet av liknande tvärspektoriella samarbeten och ville att konceptet i sig, innovationen och helheten skulle verka lockande.

JOBBSKAPANDE OCH INNOVATIONSUTVECKLING

– Innovationsplattformen ska leda till jobbskapande och främja innovationsutveckling i en rad kategorier. Nya jobb skapas, exempelvis genom renovering och upprustning av fastigheterna i miljonprogrammet. Plattformen vill också skapa energieffektivisering, hållbara ekonomiska modeller för Malmö samt social hållbarhet, bland annat genom att underlätta för små aktörer att utveckla tjänster och kunna leva på sina idéer, säger Moa.

I stadsdelen Persborg pågår just nu ett innovationsarbete, där staden och bostadsbolaget MKB samarbetar med den ideella organisationen Connectors Malmö, för att skapa alternativa boende- och företagarkoncept. Ett annat konkret exempel är E.ON, som inlett ett samarbete med Schneider Electrics och Trianon kring fjärrvärmeoptimering. En ny teknik testas, för att minska energiförbrukningen med cirka 35 procent i Trianons fastigheter inför renoveringsarbetet. Initiativet har också inneburit att ställa krav på underleverantörer att skapa lokala jobb. Hittills har cirka 18 nya jobb skapats kopplade till renoveringsprojektet, och två andra fastighetsutvecklare, MKB och Stena fastigheter, arbetar nu med att utveckla en liknande modell.

Vad gör **Malmö Sydost** till en social innovation?

Malmö Sydost löser följande samhällsutmaningar:

Skapar innovationer (sociala, tekniska, digitala, organisatoriska och finansiella) och lokala arbetstillfällen samt ser till att miljöprogramsområdena rustas upp på ett miljömässigt hållbart sätt.

Satsningen har följande utmärkande drag:

Malmö Sydost har fokus på alla tre hållbarhetsaspekterna och försöker samtidigt, gemensamt och i samverkan lösa frågor

som rör arbetslöshet, miljöproblem och fastighetsutveckling. Arbetet har gett flera av aktörerna en ökad förståelse för sina målgrupper och för de aktuella bostadsområdena. Utmaningarna har bland annat handlat om att få med alla nivåer och göra alla "likvärdiga" samt att lägga engagemanget på rätt nivå. Att urskilja vad som är nytt och skalbart, till skillnad från vad som är "vanlig utveckling", har varit en annan svårighet. Via tålmodigt och uthålligt arbete har

insikten om att förändring tar tid vuxit fram.

Omfattning, budget:

Den totala budgeten ligger på 22 miljoner kronor, varav VINNOVA står för 10 miljoner, aktörerna för lika mycket samt EU för 2 miljoner. Drygt 20 partners deltar i arbetet (här finns allt från fastighetsutvecklare, energiföretag och mediekuster till ett antal lärosäten och aktörer från ideell sektor). Totalt arbetar ungefär 40-50 personer aktivt med Malmö sydost, i olika omfattning.

VÄGAR FÖR INNOVATIVA IDÉER

vill öka demokratin och förbättra medborgarnas inflytande på den offentliga sektorn, bland annat genom olika former av delaktighet.

Hur kan samverkan mellan offentlig sektor och civilsamhället förbättras?

Region Örebro län vill möta medborgarna på helt nya sätt. Inför bildandet av den nya regionorganisationen arbetade man därför medvetet med att tydligt lyfta demokrati-frågorna. I ett antal workshops med regioninvånare fördes samtal om hur den framtida regionorganisationen skulle bli bättre på kommunikation med medborgarna.

Vid årsskiftet 2014/2015 gick Örebro läns landsting och Regionförbundet Örebro län samman i en gemensam organisation: Region Örebro län. Via projektet Vägar för innovativa idéer cirklade mycket av arbetet kring att utveckla nya samverkansformer mellan offentlig sektor och civilsamhället.

– Vi vill hitta innovativa idéer för att möta medborgarna på ett helt nya sätt, säger Anders Bro, som varit projektledare och till vardags arbetar på enheten Regional tillväxt inom landstinget.

Att hitta nya former för både digital och analog kommunikation var en fråga som återkom vid flera workshops. Många yngre medborgare efterlyste nya kanaler för att föra fram synpunkter och kommunicera med regionen, till exempel via sociala medier. Även fysiska möten med politiker och tjänstemän efterlystes. Förslag om att utveckla någon form av ideologiskt och partipolitiskt obundna forum för samtal kom också upp.

Utöver frågor kring kommunikation och demokrati berättar Anders att det även fördes samtal kring mer innehållsmässiga frågor, bland annat kring de skillnader som finns om du bor i storstad eller tätort jämfört med om du bor i en mindre kommun eller på landsbygden. Många ansåg att regionen skulle öppna upp även här och inte fastna för mycket i tätorts-frågor.

Projektet som sådant är avslutat och nu återstår implementeringen inom den nya organisationen, som alltså sjsätts den första januari 2015.

MÅNGA BRA IDÉER

Det Anders blivit mest imponerad över, och påmint om ständigt under processen, är hur många bra idéer det verkligen finns, hos så många människor. Han menar att det också är väldigt viktigt att ha bra och systematiska arbetsmetoder för att genomföra workshops tillsammans med olika medborgargrupper.

– Vi hade nog kunnat göra ännu fler workshops, för intresset för att prata om detta har varit stort. På det viset hade vi kunnat få in fler idéer. Om man lyssnar på människor med respekt så vill de prata, säger han.

Projektets arbete har lett till att Anders och hans kollegor nu räknar med att få en bättre struktur för att fånga upp medborgar-idéer. De kommer också att utveckla rutiner för att hantera idéer inom den nya organisationen.

Vad gör **Vägar för innovativa idéer** till en social innovation?

Vägar för innovativa idéer löser följande samhällsutmaningar:

Utvecklar demokratin och ökar medborgarnas inflytande på den offentliga sektorn, bland annat genom nya former för delaktighet. Projektet har fokus på civilsamhället och medborgardialog.

Satsningen har följande utmärkande drag:

Projektet har haft stort politiskt stöd och drivits av ett antal driftiga tjänstemän, vilket enligt

projektledningen varit en av de viktigaste förutsättningarna för att lyckas. Intresset har också varit mycket stort bland medborgarna, som visat stort engagemang och kommit med många insiktsfulla förslag till lösningar på olika samhällsproblem. En av utmaningarna har varit att projektet drivits parallellt med en stor omorganisation. Det stora politiska stödet och intresset för projektet, gjorde dock att rädslan för att demokratifrågorna

skulle hamna i skymundan kom på skam.

Omfattning, budget:

Tjänstemän och politiker inom såväl Örebro läns landsting som Regionförbundet Örebro län har varit involverade i projektet. Dessutom har ett antal medborgargrupper deltagit, via workshops. Totalt har ungefär 50 personer varit involverade. VINNOVA finansierade projektet med 400 000 kronor och aktörerna bidrog med lika mycket.

SMART TEXTILES

är ett regionalt kluster inom textilindustrin som arbetar för att skapa tillväxt via textila innovationer, användbara inom hälso- och sjukvård samt hållbar samhällsbyggnad.

De löser samhällsutmaningar med smarta textila lösningar

Projektet Smart Textiles skapar nästa generations textila produkter, användbara inom bland annat hälso- och sjukvård och hållbar samhällsbyggnad. I klusterform, med basen i Borås, samlar de kunskap och sammanför aktörer från framför allt näringsliv och akademi. Aktörerna ser fram emot att kunna skapa tillväxt via textila innovationer.

Textil används i många olika former inom hälso- och sjukvården, i såväl läkande som vårdande form. Inom Smart Textiles arbetar de med allt från inplantat och monitorering till "det rumsliga". De arbetar även med utveckling av hållbara textila fibrer och processer. Inom bygg- och arkitektur kan textil till exempel fungera ljudabsorberande och användas som ett mindre miljöbelastande material i bland annat armerad betong.

– Som kluster måste man rikta in sig mot de stora samhällsutmaningarna. Vi har en stark plattform och för oss är det viktigt att kunna växla upp. Under de senaste två åren har vi beslutat att nischa in oss mot tre huvudområden: hälso- och sjukvård, hållbara textilier samt arkitektur och interiör, säger Erik Bresky, processledare inom Smart Textiles.

LÅNG TRADITION

Borås och dess omgivning har under lång tid präglats av textilindustrin. Här finns även utbildningar kopplade till området. För att vända trenden efter 1970-talets TEKO-kris ville därför några av Smart Textiles initiativtagare försöka bygga vidare och stärka bygdens textila tradition.

Den Vinnväxtansökan som projektledningen skrev 2005/2006 baserades på tankar om att kombinera bygdens historik med den plattform som finns i Borås. Ansökan hade en öppen inriktning och gav möjligheter att arbeta interdisciplinärt. Under årens tålmodiga arbete har processerna och arbetssättet förfinats och en miljö för textil innovation skapats. En central del i arbetet handlar om prototyping och att arbeta just interdisciplinärt; ett arbetssätt som var ovanligt i början av 2000-talet, men som är mer modernt i dag.

TILLVÄXT GENOM TEXTIL INNOVATION

De mål som satts upp i projektet är realistiska, menar Erik, och han tror att de kommer att nås. Ambitionen är att skapa tillväxt genom textil innovation. Med detta menar de både nya arbetstillfällen, nya företag och prototyper samt ett livaktigt näringsliv. Projektets plattform och kärna finns i Västra Götaland, men uppdraget är nationellt och de agerar ofta globalt.

Erik är nöjd med utvecklingen inom projektet. Han menar att de under de senaste åren kunnat gå från mikro- till makroperspektiv och att de nu, som en större aktör, kan ta sig an de större samhällsutmaningarna.

– Det är alltid svårt när man har en klusterroll; man är både arena och aktör. Då är det lätt att det blir luddigt. Därför är det bra att vi varit tydligt avgränsade inom textil. Vi tillför något och trampar ingen på tårna. Sett till helheten tycker jag att det blivit mer av projektet än vi vågade tro i starten 2006.

Vad gör **Smart Textiles** till en social innovation?

Smart Textiles löser följande samhällsutmaningar:

De förser hälso- och sjukvården med smarta textilprodukter samt levererar textilprodukter som kan användas inom hållbar samhällsbyggnad.

Satsningen har följande utmärkande drag:

Projektet stärker och utvecklar innovationsförmågan i en region. Detta sker genom samverkan mellan ett stort antal parter, att ny teknik tillförs samtidigt som de bygger vidare på traktens industriella

tradition. Arbetets framgångsfaktorer är bland annat en tydlig målbild och plan, samt en liten och konstant projektledning i kombination med samverkan mellan ett stort antal aktörer. Detta har gjort att de uthålligt och tålmodigt har kunnat driva projektet vidare, trots viss tröghet initialt. Goda relationer och tillit till projektets aktörer har också bidragit till det positiva resultatet. Att vara en offentligt finansierad aktör ser projektledningen som en utmaning, som de dock kunnat hantera tack vare de ovan

nämnda framgångsfaktorerna.

Omfattning, budget och aktörer

Projektet har fem aktörer och ett antal andra aktörer som tar aktiv del. Kompositionen av aktörer består av fem personer sammanräknade aktörer och forskare så har om ett 50-tal aktörer. Projektet har en total balansering på 45 miljoner med bidrag från finansörer och inräknat, med budget på 13 kronor, som projektet själva råder över.

MEPUBLIC SERVICE

är en förstudie som pågick under hösten 2014, för att ta reda på hur unga människor ska kunna ta mer aktiv del i det offentliga samtalet.

Hur kan barn och unga delta mer i det offentliga samtalet?

Hur skulle unga medborgare, tillsammans med bland andra Sveriges Television, kunna skapa nya idéer, tjänster och programförslag för att bättre spegla dagens mångkulturella samhälle? Det försöker förstudien MEPublic Service ta reda på. Arbetet är ett samarbete mellan föreningen Fanzingo och Sveriges Television.

I den till förstudien kommer från föreningen Fanzingo, som sedan 2005 driver mediehuset FANZINGO i Alby utanför Stockholm. Föreningen vill skapa möjligheter för unga människor och underrepresenterade grupper att lära sig berätta historier ur sina perspektiv. Att de ska gå från att vara en passiv publik till att delta i det offentliga samtalet.

Förstudien pågick under hösten 2014 och avslutades i januari 2015. Förhoppningen därefter var att kunna gå vidare med en ansökan om ytterligare finansiering, för att börja bygga upp gräsrotsredaktioner runt om i landet.

Projektledningen menar att strukturerna, cheferna och programidéerna varit desamma alldeles för länge inom Public Serviceföretagen. De tycker också att Fanzingo, och andra liknande föreningar, måste samla sig och bli en tydlig samtalspartner Sveriges Television, Sveriges Radio och Sveriges Utbildningsradio.

– Vi utmanar invanda föreställningar om vad man gör, hur det görs samt vem som ska göra det. Hur ska Public Service förhålla sig till ungas skapande? De bakomliggande processerna för att ändra på detta kommer att skapa sociala innovationer. Vi bemöter sam-

hällsutmaningar på ett nytt sätt, säger Samuel Sjöblom, verksamhetsledare på Fanzingo och projektledare för MEPublic Service.

Fanzingo är nöjda med förstudien och det positiva bemötande de fått. Samuel gissar att det kan bero på att de frågor som tas upp ligger i linje med Sveriges Televisions uppdrag; att de har träffat ett tydligt behov hos dem som institution. ”De inser problemet, men kan inte lösa det själva”, som Samuel uttrycker det.

RESTE RUNT

Under hösten 2014 reste Samuel och Aida Paridad (samt en representant från Sveriges Television) runt och besökte representanter från föreningar liknande Fanzingo, runt om i Sverige. De människor som de mött på sin turné, samt representanter från andra medieföretag, föreningar, civilsamhället samt politiker, bjöds sedan in till ett stort avslutande ”open space-möte”.

Ambitionen är inte att vare sig Fanzingo, eller någon av de andra lokala föreningarna eller organisationerna, ska ta över den roll som Public Service har.

– Civilsamhällets roll är att gå före och flytta gränser. Även om man inte får gehör direkt gäller det att fortsätta trycka på. När tiden är mogen tar någon inom etablissemangen emot de innovativa idéerna om de är relevanta nog. Vi kan utveckla modeller och tankar, som Sveriges Television i det här fallet kan få ärva. Meningen är inte att ta över Public Services roll, det vore ett farligt sätt att se sitt sammanhang. Skulle vi göra det så tappar ju de samhällsbärande organisationerna sitt syfte, säger Samuel.

Vad gör **MEPublic** till en social innovation?

MEPublic löser följande samhällsutmaningar:

I botten handlar det om demokratiska rättigheter: Att alla har samma rätt att höras och synas i de fria och oberoende medierna. Förstudien undersökte möjligheten att få fler unga att höras och synas inom Public Service-företagen. Små innovativa satsningar ökar också ofta innovationsförmågan i stora organisationer.

Satsningen har följande utmärkande drag:

Förstudien är ett bra exempel på samverkan mellan en stor offentlig organisation och civilsamhället, för att skapa större delaktighet. Idén är skalbar och går att överföras på andra mediebölag. Projektet fick mycket positiv respons internt på Sveriges Television, vilket underlättade det tidsintensiva förstudiearbetet.

Omfattning, budget:

Cirka 20 föreningar och organisationer över hela landet deltar samt de tre Public Serviceföretagen Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion. Ett fyrtiotal andra organisationer och företag deltog i en avslutande workshop. VINNOVA finansierar med 300 000 kronor och Sveriges television stöttar med motsvarande belopp, med fokus på arbetstid.

KODCENTRUM

vill via sina kodstugor, volontärer och sin hemsida ge barn och unga gratis tillgång till kunskap om kodning.

Kunskap om kodning rustar unga för framtiden

Den ideella föreningen Kodcentrum fokuserar på att ge barn och unga tillgång till gratis kunskap om kodning. Förhoppningen är att satsningen också ska möta dagens brist på programmerare och framtida brist på ingenjörer. De vill göra fler tjejer intresserade av teknik samt ge dagens unga ett verktyg för att i framtiden bättre kunna ta del av viktiga samhällsfunktioner och tillvarata sina demokratiska rättigheter.

– Forskning visar att ju tidigare du introduceras till programmering och teknik, desto bättre är utvecklingspotentialen. Vår målgrupp är därför barn och unga mellan 9 och 13 år. Via ökad kunskap vill vi göra dem till aktiva producenter istället för passiva konsumenter av digitala tjänster och verktyg, säger Emelie Dahlström, verksamhetschef för Kodcentrum.

Föreningen Kodcentrum bildades våren 2014, sprunget ur Mattecentrum som drivits sedan 2008. I dagsläget bedriver de verksamhet i Stockholm, Sundbyberg, Uppsala, Umeå, Göteborg och Linköping.

FÖRMEDLA KUNSKAP

Kodcentrum drivs av att förmedla kunskap som det finns ett samhälleligt behov av, men som ännu inte har integrerats i grundskolans läroplan. Tanken är att bidra med social nytta, till alla som vill vara med, i en och informell och välkomnande miljö. Volontärerna arbetar ideellt och många av dem är mycket engagerade.

De som anmäler sig till verksamheten får möjlighet att komma till kodstugan en gång

i veckan, vid 15 tillfällen. Inga förkunskaper krävs för att få vara med och man behöver inte ha tillgång till egen dator. Varje grupp består av cirka 25 barn, som har tillgång till 5-8 volontärer. De flesta av volontärerna är studenter eller yngre yrkesverksamma programmerare, studenter och seniorer.

2015 vill Kodcentrum finnas representerade i 15 städer, för att ett år senare ha vuxit till 30 städer. Några av kodstugorna och volontärerna är kopplade till högskolor eller universitet.

ÖKAD FÖRSTÅELSE

Kodcentrum vill genom sin verksamhet skapa en ökad förståelse för vad en programmerare gör och kan samt vad kod och kodning kan användas till. Därefter är förhoppningen att ungdomarna på sikt ska kunna utveckla till exempel en app eller ett spel, gärna en samhällsutvecklande sådan.

– Utöver att vi vill skapa ett ökat intresse för kodning bland unga vill vi se till att bredda mångfalden och få tjejer att bli intresserade för ämnet, varför vi jobbar särskilt med att få ut kvinnor som volontärer i kodstugorna.

Intresset för Kodcentrum är mycket stort och i Stockholm är det ett stort tryck från såväl volontärer som deltagare. Det kommer många förfrågningar om kodstugor också från mindre orter och då gäller det att hitta tillräckligt många volontärer för att kunna upprätthålla en långsiktigt hållbar verksamhet. Målsättningen är att ha introducerat 100 000 barn till kodning år 2020. Dels genom kodstugor, dels genom den webbplats som de håller på att bygga upp.

Vad gör **Kodcentrum** till en social innovation?

Kodcentrum möter följande samhällsutmaningar:

Kodcentrum vill via sina kodstugor, volontärer och sin hemsida ge barn och unga gratis tillgång till kunskap om kodning, ett behov som i dag inte tillgodoses av någon annan rikstäckande aktör. De hoppas också att satsningen ska råda bot på dagens brist på programmerare i Sverige och Europa samt möta varningar om en framtida brist på ingenjörer. Deras bedömning är att kunskap om it och teknik är en förutsättning för att kunna ta del av viktig samhällsutveckling och för att kunna ta

aktiv del i utvecklingen av vår demokrati.

Satsningen har följande utmärkande drag:

Kodcentrum möter flera samhällsutmaningar parallellt och tillgodoser ett stort utbildningsbehov i samhället och hos företagen, samtidigt som man ger unga en meningsfull fritid. Alla som vill kan delta, oavsett ekonomiska förutsättningar. Det stora intresset hos såväl företag och volontärer har varit en framgångsfaktor, liksom det uppdämda behovet av kunskap inom området. Frågan ligger rätt i tiden och dialogen med

skolor och it-företag har varit god. Utmaningen så här långt har varit att våga testa och köra på framåt, men att ändå inte ha för bråttom. Ett professionellt och långsiktigt hållbart arbetsätt är ledstjärnan.

Omfattning, budget:

Projektet har fått en miljon kronor i stöd från VINNOVA, som ska räcka under två år. Spotify och Informator är Kodcentrums huvudsponsorer. Två personer är anställda på Kodcentrums kansli och under 2014 finns 54 volontärer engagerade för att sprida kunskap till 144 barn och unga.

STAD MÖTER LANDSBYGD
vill öka förståelsen mellan ungdomar
från stad respektive landsbygd
samt bygga broar mellan ungdomar
och företag.

Ungdomars idéer minskar klyftan mellan stad och landsbygd

Vad skiljer ungdomars vardag på landsbygden från den i staden? Projektet Stad möter landsbygd ville skapa möten, öka förståelsen för andras vardag samt hitta lösningar på ungdomars vardagsproblem i Skellefteå. Resultatet blev ett teknikkollo, ett antal idéer som håller på att förvandlas till säljbara produkter samt ett innovativt sätt att samverka.

– Med Stad möter landsbygd har vi velat bygga broar mellan stad och landsbygd samt mellan ungdomar och företag. Vi har velat lösa vardagsproblem, som lett fram till olika lösningar och i bästa fall snart även ett antal kommersiella produkter. Vi har också skapat ett bättre och öppnare samarbete mellan många företag. Vi finns i samma stad men lever i olika världar och det är inte så ofta vi verkligen arbetar ihop. I dag har vi ett bättre företagarklimat, nya samarbeten har inletts och fler möten mellan företagare äger rum, säger Mikael Winterkvist, projektledare för Stad möter landsbygd.

UNGDOMARS VARDAGSPROBLEM

Om det är 20 grader kallt och det på morgonen går en enda buss in till stadens centrum gäller det att inte missa denna buss. Om du å andra sidan går upp tidigt och hinner med bussen, uppskattar du inte att få reda på att dagens första lektion är inställd när du kommer fram till skolan.

Det här var några av de vardagsproblem som ungdomarna i Stad möter landsbygd tog upp under det teknikkollo som arrangerades under 2013. I dagsläget håller till exempel en schema-app på att tas fram, för att lärare och elever ska kunna hålla sig bättre uppdaterade kring schemaändringar och få en enklare vardag.

– Med vårt teknikkollo ville vi få storstaden att inse glesbygdens problematik och vice versa. Vi ville också få ungdomarna att tidigt få komma i kontakt med och lära sig mer om företag och företagande. Dessutom saknade vi tjejer inom teknikyrken, vilket var ytterligare en ingångsfaktor i projektet, berättar Mikael.

PITCHA IDÉER

För att kunna förbättra ungdomarnas vardag tog projektledningen alltså hjälp av ungdomarna själva, för att kunna identifiera vilka behov de hade och vad de tyckte kunde bli bättre eller göras annorlunda. Under teknikkollet fick de pitcha sina idéer inför ett antal företagare.

De idéer som togs väl emot på teknikkollet, och de ungdomar som låg bakom dem, har sedan vidareutvecklats tillsammans med olika företag. Ungdomarna har i vissa fall blivit projektanställda på företagen och varit huvudansvariga för att driva sin projektidé vidare. På så vis har de gått från att identifiera ett problem till att verkligen vara med och påverka hur det ska lösas. Tre-fyra av idéerna har gått vidare, för att se om de håller att lansera som kommersiella produkter.

Vad gör **Stad möter landsbygd** till en social innovation?

Stad möter landsbygd löser följande samhällsutmaningar:

Ökar förståelsen mellan stad och landsbygd och löser vardagliga problem, med hjälp av ungdomar som behovs-identifierare. Skapar bättre samarbete mellan företag och vill få fler tjejer intresserade av teknik och tekniska utbildningar.

Satsningen har följande utmärkande drag:

Projektet utnyttjar ungdomars förmåga att identifiera sina egna och andra ungdomars behov. Många nya kontakter mellan företag har knutits, vilket lett till nya samarbeten företagen emellan. Att omsätta idéer och förslag i praktiken har i vissa fall stupat på att projektledningen haft svårt att få alla företag att prioritera arbetet med satsningen. En del ungdomar tyckte det blev svårt att kombi-

nera skolarbetet med projektet, och valde därför att hoppa av.

Omfattning, budget:

Nio företag med i snitt två representanter vardera (stora som små, med god spridning mellan olika branscher) och ett 20-tal ungdomar har varit involverade i projektet. Totalbudgeten låg på 450 000 kronor, jämnt fördelat mellan aktörerna och VINNOVA.

INKUBATOR 55+

var under ett år en inkubatorverksamhet för äldre entreprenörer, med affärsidéer som skapade nytta för äldre.

Inkubator 55+ utnyttjade potentialen hos äldre entreprenörer

CSES (Center för Socialt Entreprenörskap Sverige) satte under ett år upp en inkubatorverksamhet för äldre entreprenörer, med affärsidéer som skapar nytta för äldre. Samtidigt som de tog tillvara äldres ofta outnyttjade kunskap och vilja att bidra till samhället gjorde denna kunskap nytta för andra äldre medborgare.

– I samhället ses ofta åldrande som ett problem. I och med Inkubator 55+ fick vi en möjlighet att se förbi det och istället se åldrande som en möjlighet. De entreprenörer vi mötte hade kunskap, nätverk, erfarenhet och dessutom tid för sin satsning. Jag tror också att vår satsning varit attitydpåverkande. Genom Inkubator 55+ har vi visat för oss själva, för entreprenörerna och för andra att det finns en positiv kraft i att använda sig av den äldre befolkningen, säger David Lundborg, ordförande för CSES.

CSES gissade initialt att det skulle bli svårt att hitta tillräckligt många entreprenörer till satsningen, vilket visade sig vara helt fel. Ett fyrtiotal äldre hörde av sig och fick olika typer av stöd från CSES, varav sex valdes ut att ingå i inkubatorn 55+, som pågick från hösten 2012 till hösten 2013. Dessa sex entreprenörer erbjöds affärsutvecklingsstöd, en personlig affärscoach, nätverk, kurser och en fysisk arbetsplats under sex månader.

Det som skilde den här gruppen entreprenörer från dem CSES mött tidigare var att de hade

ett extra stort behov av just samvaro sinsemellan och erfarenhetsutbyte. Via en fysisk mötesplats hos CSES hade gruppens medlemmar stort utbyte av varandra.

EN SOCIAL INNOVATION

Enligt David så är Inkubator 55+ en social innovation i sig. Inom CSES, som erbjudit affärsstöd inom socialt entreprenörskap i flera år, har man dragit nytta av sina befintliga strukturer men anpassat dem och riktat sig till en för dem då helt ny målgrupp. Det resultat som entreprenörernas företag leder till, är i sig också sociala innovationer.

De uppsatta målen uppnåddes inom projekt-tiden. "Med råge", som David uttrycker det. Ambitionen var att en eller två entreprenöriella idéer skulle odlas fram. Ett år efter avslutad inkubator har alla utom en idé överlevt, även om alla inte är ekonomiskt bärkraftiga, än.

– Entreprenörerna jobbar på och jag tycker att vi uppvisat ett jättebra resultat. Målen var i och för sig inte så högt ställda, för vi trodde att detta skulle vara svårt. För att nå ännu bättre resultat och för att komma ännu längre hade det krävts ett mer långsiktigt arbete och ytterligare finansiering, säger David.

I backspegeln ser David att de hade kunnat bredda sin satsning, för att få en mer heterogen grupp av äldre. Större möjligheter att dela ut finansiella bidrag till entreprenörerna är något han också önskade att de hade haft möjlighet till.

Vad gör **Inkubator 55+** till en social innovation?

Inkubator 55+ möter följande samhällsutmaningar:

Inkubator 55+ tar tillvara den äldre befolkningens kunskap, erfarenhet och vilja att bidra till samhället. De ser denna grupp som en tillgång istället för ett problem och drar nytta av deras entreprenöriella kunskaper. Parallellt med detta får andra äldre ta del av dessa entreprenörers innovativa idéer och tjänster.

Satsningen har följande utmärkande drag:

Inkubator 55 + vänder

sig till en växande målgrupp med ett tydligt och uppdämt behov av innovativa tjänster, som man traditionellt inte vänder sig till i innovationssammanhang. Dessutom var det äldre entreprenörer som stod för arbetat bakom dessa innovationer. CSES inarbetade inkubatormetod har i satsningen använts och anpassats till en ny målgrupp. Till skillnad från andra entreprenörsguppen har de äldre haft ett stort behov av en fysisk mötesplats, för inspiration och erfaren-

hetsutbyte. Gruppen behövde också mer tid och behövde lära sig mer om sociala medier än sina yngre entreprenörskollegor.

Omfattning, budget:

VINNOVA bidrog med 1,3 miljoner till projektet. 4-5 personer från CSES var engagerade i inkubatorn, olika mycket under olika perioder. En workshopledare hyrdes också in. 40 personer visade intresse för satsningen och fick hjälp och stöd i någon form, varav sex stycken sedan kom att ingå i inkubatorn.

HÄLSANS NYA VERKTYG

är en nätverksagent som arbetar för att skapa it-lösningar för hälso- och sjukvård i hemmamiljö.

Hälsoinnovationer som möter behov från äldre och kroniskt sjuka

Innovationsmiljön Hälsans nya verktyg har under tio år arbetat aktivt för att skapa hälsoinnovationer i hemmet, till en början i Östergötland men nu även nationellt och internationellt. De senaste tre åren har projektet riktat in sig på att möta behovet av it-lösningar som dels minskar isoleringen för äldre människor, dels skapar större oberoende för människor med kroniska sjukdomar.

I takt med att vi lever allt längre har utmaningarna med att få äldre personers vardag att fungera ökat. En stor del av vård- och omsorgsarbetet äger numera rum i hemmiljö, vilket ställer nya krav på en rad olika sätt och på en mängd aktörer. Det är kring dessa utmaningar som Hälsans nya verktyg koncentrerat sig, i samverkan mellan offentlig sektor, akademi och näringsliv.

Hälsans nya verktyg är i grunden i en ideell förening, som fungerar som tankesmedja, projektkontor, bollplank och "spindel i nätet" för projektets olika aktörer. Sex personer har varit anställda på projektkansliet och verksamheten har ett antal huvudaktörer: Landstinget i Östergötland, Linköpings och Norrköpings kommuner, Linköpings universitet, Östsam samt ett 40-tal medlemsföretag.

– Vi och våra medlemsföretag har hela tiden arbetat aktivt för att få fram smarta it-

lösningar som kan lösa vissa av de utmaningar som uppstår med allt fler äldre medborgare. Merparten av dessa lösningar kan absolut kallas för sociala innovationer, säger Mona Johansson, vd för Hälsans nya verktyg.

Något som projektledningen upplevt som positivt har varit möjligheten att bidra med finansiering till olika företag. Detta har triggat många företagare och varit bra, menar de. Att kunna agera som nätverksagent är något annat projektledningen känner sig nöjd med. De har hjälpt flera medlemsföretag att komma in och testa lösningar hos olika aktörer och har till exempel bidragit till att dra igång en unik testmiljö.

VIKTEN AV NÄTVERKANDE

– Nätverkande är otroligt viktigt och även att följa upp och inte tänka så traditionellt. En del av de it-företag som vi samarbetat med kunde från början inte tänka sig att arbeta inom vård och hälsa, vilket de nu alltså gör.

En av de utmaningar projektet stött på är att det i perioder gått trögt att involvera alla aktörer. Under de tio åren som projektet pågått har ungefär 70 nya produkter kommit ut på marknaden och cirka 30 nya företag startats. Med ett större engagemang och förankring hos samtliga deltagande aktörerna menar Mona Johansson att ännu mer hade kunnat ske. Hon poängterar hur viktigt det är med eldsjälar och att projekt ofta tar längre tid än man tänkt sig.

Vad gör **Hälsans nya verktyg** till en social innovation?

Hälsans nya verktyg möter följande samhällsutmaningar:

Skapar förutsättningar för att få fram fler it-lösningar för hälso- och sjukvård i hemmamiljö, för en allt äldre befolkning och för kroniskt sjuka.

Satsningen har följande utmärkande drag:

Projektledningen har arbetat långsiktigt och insett såväl möjligheterna som svårigheterna med att fungera som en nätverksagent som

ikläder sig olika roller som tankesmedja, projektkontor, bollplank, kontaktförmedlare med mera. Periodvis har samverkan över gränserna mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor gått trögt och det har varit svårt att få alla aktörer med på banan. Att ha möjlighet att bidra till finansiering till aktiva företag, som i sin tur skapat sociala innovationer, har varit en framgångsfaktor. Via projektet har dörrar öppnats och många nya kontakter skapats,

vilket bland annat lett till unika testmiljöer.

Omfattning, budget:

Ett 50-tal personer har varit engagerade i projektet under 2014, från såväl huvudaktörer som samarbetspartners. Sex av dem har varit anställda på Hälsans nya verktygs kansli. VINNOVA har stöttat projektet med sex miljoner kronor per år under tio år. De inblandade aktörerna har till detta lagt ned tusentals arbetstimmar.

SÖDERTÖRNSMODELLEN

är ett strukturerat arbetssätt för att implementera hållbar stadsutveckling. Med utgångspunkt i kommunala praktiker sker satsningen i samverkan mellan medborgare och aktörer från olika sektorer.

Hållbar stadsutveckling tar form i kommunala testbäddar

Hur skapas ett ökat medborgarinflytande och hur kan sektorsövergripande samverkan stärka hållbar stadsutveckling? Det är några av de utmaningar som Södertörnsmodellen tar sig an. Via testbäddar utifrån pågående kommunala planprocesser skapas plattformar för att genomföra hållbar stadsutveckling i praktiken.

– Södertörnsmodellen handlar om samverkan mellan medborgare och aktörer från olika sektorer, med utgångspunkt i kommunala praktiker. Rent konkret vill vi bidra till att minska ”genomförandeunderskottet” inom hållbar utveckling, säger Gustav Malm på White arkitekter, projektledare för Södertörnsmodellen.

Södertörnsmodellen är inne i steg två av en ansökan inom Utmaningsdriven innovation. I det första steget samlades ett antal aktörer inom stadsutveckling från kommun, akademi och näringsliv. Tre frågeställningar utkristalliserade sig att arbeta vidare med: Olika sätt för aktörers professionella samverkan och dialog, nya metoder och verktyg för stärkt medborgardialog och medborgardeltagande samt metoder och verktyg för certifiering av stadsdelar.

I steg två, som pågår från maj 2014 till augusti 2016, inrättas cirka tio testbäddar, som är direkt kopplade till pågående planprocesser i de deltagande kommunerna. Till varje test-

bädd hör en idégrupp, med representanter från kommun, näringsliv och akademi. De agerar bollplank och utvecklar samt utvärderar idéer som tillämpas i testbäddarna. Kunskap och erfarenheter förs kontinuerligt vidare till projektets samverkansgrupp, där alla medverkande aktörer finns representerade.

För att kedjan ska fungera krävs det att all kunskap dokumenteras och att kunskap förmedlas vidare. Projektstrukturen i sig är en tydlig bild av hur projektledningen anser att samverkan ska fungera.

FORUM FÖR KUNSKAP

– Det finns ett stort behov från kommunernas sida att arbeta med hållbarhet. Det är ofta milsvida skillnader mellan de olika kommunerna och sektorerna och det saknas forum för att förmedla kunskap och innovation. Jag tror att det finns en stor innovationspotential inom planprocessen och genom att skapa möten mellan de olika sektorerna. Nu gäller det att försöka kanalisera ett engagemang samt försöka fånga upp, förmedla och omsätta tankar i handling, säger Gustav.

Projektledningens förhoppning är att Södertörnsmodellen ska sprida sig som ett arbetssätt för att implementera hållbar stadsutveckling. De hoppas kunna leverera en testbäddskatalog som kan beskriva och identifiera lösningar, brister och framgångsstrategier, där kanske en eller flera av testbäddarna kan bli goda exempel på hållbar stadsutveckling i praktiken.

Vad gör **Södertörnsmodellen** till en social innovation?

Södertörnsmodellen löser följande samhällsutmaningar:

Ökar medborgarinflytandet inom planprocessen och minskar "genomförandeunderskottet" inom hållbar utveckling. Detta gör de genom att implementera kunskap och lösningar inom hållbar stadsutveckling, ta fram nya idéer samt skapa kontaktytor mellan akademi, kommunala tjänstemän och näringslivet, kopplat till planprocessen.

Satsningen har följande utmärkande drag:

Arbetsmetoden är sektorsövergripande

samverkan mellan ett stort antal aktörer i åtta kommuner. I tio testbäddar testas, utvärderas och förbättras den kommunala planprocessen. Till varje testbädd är en idégrupp kopplad, som rapporterar till en övergripande samverkansgrupp. Just strukturen i sig har varit en av framgångsfaktorerna. Att det finns en person som arbetar aktivt och dedikerat, på uppdrag från de åtta kommunerna mot politikerna, har också bidragit till det positiva resultatet. Att få till administrationen kring budget, avtal- och it-stöd mellan alla

aktörer har varit en av utmaningarna.

Omfattning, budget:

Tre aktörer från akademien, fem från näringslivet och åtta kommuner (Haninge, Huddinge, Botkyrka, Tyresö, Nynäshamn, Södertälje, Nykvarn och Salem) är huvudaktörerna. Sammanlagt arbetar cirka 50 personer med projektet, i olika omfattning. VINNOVA finansierar Södertörnsmodellen med 8 miljoner kronor, medan aktörerna bidrar med lika mycket tillsammans (vilket i stor utsträckning handlar om arbetstid).

VINNOVA stärker Sveriges innovationskraft
ISSN 1650-3120

POST: VINNOVA SE-101 58 Stockholm BESÖK: Mäster Samuelsgatan 56
+46 (0)8 473 30 00 VINNOVA@VINNOVA.SE VINNOVA.SE